Došlo 19. X. 1930
krat, prilog

Poštnina plačana v gotovini LETO LVIII V Ljubljani, v nedeljo 19. oktobra 1930 ŠTEV. 240 2. izdaja Cena 2 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen pondeljka in dneva po prazniku

Današnji „Slovenec" obsega 20 strani z ilustrirano prilogo stane samo 2 Din

Danes posebno opozarjamo na:

Iz politike
Madjarska odgovarja Flandinu . str. 2
Zmaga nemške vlade . . . . . str. 2
Iz domačega življenja
Za morilci carinika . . . . . str. 3
Avtobus s potniki v vodi . . . str. 3
Rešitelj Ljubljane med Slovenci . str. 5
Delavec izkopal zaklad . . . . str. 4
Iz kulture
2000 letnica rojstva Vergila . . str. 8
Domače ognjišče:
O pravilnem ravnanju z mlekom . str. 14
Kako nastane bolezen stekline . str. 14
Zdravniška posvetovalnica . . str. 14
Iz gospodarstva
Osrednja organizacija mlekarjev . str. 15
Iz sporta
V Olimpiji pred 2500 leti . . . str. 16
Razno
Jesen in zdravje . . . . . str. 13

Vohunski škandal v Romuniji

Tri vohunske družbe, ki niso vedele druga za drugo

Bukarešta, 18. okt. p. **V Bukarešti in provinciji so odkrili veliko špionažno afero, ki je delala v korist Sovjetske Rusije. Takoj se je dognalo, da gre za veliko in nevarno družbo, vendar se ni moglo takoj zaznati ogromnih razmer te akcije, ki so jo razvili špijoni. Preiskava je dognala, da so obstojale tri skupine komunističnih špijonov, ki niso vedele ena za drugo. V skupinah so delali izključno intelektualci z akademsko izobrazbo. Vsaka skupina je bila v neposredni zvezi s špijonažno centralo v Moskvi. Odtod so prejemali potom kurirjev denar in navodila za delo. Eni skupini je načeloval neki nemški elektro-inženjer, ki je imel svojo radio oddajno postajo za oddajanje šifriranih vesti v slučaju hitre potrebe. Vohuni so vzdrževali kurirsko službo z inozemstvom. V Bukarešti so odprli trgovine za radio aparate, dvokolesa in fotoaparate. Nameščenci so bili sami vohuni. Nekaj jih je odpotovalo v kraje, kjer so se vršili veliki jesenski manevri, hoteli so fotografirati vojaške vaje in poslati slike v Moskvo. Mnogo jih je hotelo v pretekli noči oditi v Erdelj, pa so jih pravočasno prijeli v Bukarešti. Pri njih so našli več fotografskih aparatov v vrednosti 2 milj. lejev. V Bukarešti so prijeli 32 oseb in ravno toliko v provinci. Preiskava se je razširila v Jassy, Prahovo, Temešvar in Sluj. 70 odstotkov prijetih vohunov je inženjerjev in bivših učiteljev, med njimi inženjer Solman ter njegova žena iz Bukarešte, ki imata v omenjenem mestu svojo palačo in sta bila znana kot velika bogataša, med vohuni se nahaja tudi eden madjarski novinar iz Moskve Viktor Aradi. Danes zjutraj je policija prijela inženjerja in tovarnarja letal v Brašovu, ki je mnogo bival v Bukarešti in dajal vohunom informacije o romunskem vojnem letalstvu. Med prijetimi vohuni je največ Rusov in Madjarov, pa tudi mnogo Romunov. Najdena sta tudi dva avtomobila, štiri motorna kolesa in 18 dvokoles. Policija nadaljuje s preiskavo v vsej državi in se pričakujejo nadaljnje aretacije.**

Kako so prišli na sled

Bukarešta, 18. okt. as. **K odkritju velike vohunske afere v prid Sovjetski Rusiji se danes objavljajo zanimive podrobnosti. Romunske oblasti so opazovale organizacijo že od novembra meseca 1929. Sedaj jo je važen vohunski dogodek prisilil, da je aretirala vso družbo. Bukareški odsek organizacije je poslal na dunajsko vohunsko centralo pismo, ki je prišlo policiji v roke in ki ga je tudi mogla razšifrirati, ker ji je prišel v roke ključ k tajinstveni pisavi. Policija je aretirala samo v Bukarešti 77 oseb, dočim je zaprla v drugih provincialnih mestih, posebno na Sedmograškem, 56 oseb. Organizacija je imela na razpolago velike vsote, tako da si je mogla v Bukarešti nabaviti celo radio oddajno postajo. V Bukarešti so obstojali trije pododseki te organizacije, ki so delali ločeno in katerih člani niso niti vedeli, da obstoja več organizacij z istimi cilji. Med aretiranci se nahaja tudi neki inžener letalske tovarne v Kronstadtu, kakor tudi več uradnikov vojnega geografskega instituta v Bukarešti. Policija je aretirala krivce ob priliki nekega sestanka v svojem radio studiju. Zaplenila je tudi stroje za radio oddajno postajo v skupni vrednosti 2 milijonov lejev.**

Bukarešta, 18. okt. AA. Rador poroča, da je povodom vesti o poslednjem odkritju špijonažne afere romunsko ministrstvo za zunanje zadeve objavilo poročilo, v katerem pravi, da so začeli zasliševati glavne voditelje, ki so bili aretirani. Ko so, pravi poročilo, bili postavljeni vodje špijonaže pred jasne dokaze, so priznali svoje delo. V poročilu je dalje rečeno, da se zdaj urejuje kompromitujoči materijal in zaslišujejo aretirane osebe.

Prosvetni teden

Z blagoslovitvijo Prosvetnega doma v Celju, ki se bo danes izvršila, otvori Prosvetna Zveza **prosvetni teden,** ki naj bo pregled storjenega dela a še vse bolj smotreno in objektivno proučavanje nalog, ki jih mora v sedanjosti in bližnji bodočnosti rešiti naše kulturno delo.

Pogled naših prosvetnih delavcev bi z zadovoljstvom lahko obstal na dovršenem delu. V zadnjem času so zrasli iz slovenske zemlje novi krasni domovi, ognjišča in središča kulture, žive priče požrtvovalnosti ter ljubezni slovenskega človeka do izobrazbe in napredka. Obenem se po domovini vrši smotreno kulturno delo v raznih prosvetnih odsekih in panogah, ki sicer ni tako vidno, kot veličastne stavbe novih domov a ki ne zahteva nič manj žrtev in je prav tako plodonosno.

Prosvetni dnevi, ko se zbira cvet našega kulturnega delavstva, pa niso le dnevi bilance ampak kaj primerna prilika za intenzivno proučavanja nalog, ki nas čakajo na prosvetnem polju. Vedno je treba imeti bister pogled za sedanjost, treba je dobro vedeti, česa baš sedanji čas od nas zahteva, ker je le preveč resnično, kar je kardinal Faulhaber zaklical nemškim katoličanom: Vox temporis, vox Dei! Klic sedanjosti je božji klic! —

Katere bi bile tiste naloge, ki jih sedanjost stavi na našo najmočnejšo prosvetno organizacijo? Slovenski prosvetni zvezi ne more biti nobena naloga bližja, kakor da goji in dviga **slovensko kulturo.** To ni kaka splošna fraza, ampak težka in zelo konkretna naloga, ki zahteva temeljitega poznanja osnov našega rodu, njegovega duha in srca, iz katerega je ustvarjal svojo prvotno ljudsko kulturo in jo položil kot najstarejšo in izvirno stopnjo splošne izobraženosti. Našemu izobražencu ne sme biti tuja zakladnica zgodovinskih spominov kakor tudi ne tokovi novejših kulturnih vplivov, ki slejkoprej tvorijo zložek moderne nacionalne kulture. Žal, da so ti novejši kulturni vplivi prečesto tako malo slovenski in niti ne slovanski in da niso prav nič v skladu z duševnostjo Slovencev. Naša zemlja leži na križišču vzhoda in zapada, severa in juga. Tod čez so se nekdaj sprehajali tuji narodi in se danes sprehajajo tuje kulture. Vsaka zapušča svoje sledove. Ni vse slabo, kar prinese tujec, a še daleko ni vse dobro. Slovenci smo v nevarnosti, da izgubimo samolastno kulturo, še predno smo si jo prav ustvarili.

Tudi to ni fraza ampak živa resnica. Ali ima naša kmečka vas še nacionalni in stanovski izraz? Ne govorimo o meščanstvu: toda ali se v podeželskem našem ljudstvu še odraža zdravo, pristno slovensko rodno življenje? Kdor je imel kdaj priliko pogledati izza domačega plotu, bo radevolje priznal, kako vse drugače znajo drugi narodi presnoviti in vporabiti tuje elemente, ne da bi izgubljali lastno osobitost in značajnost. Kako je nemška vas res vsa nemška, kako so visoko kulturni skandinavski narodi znali obvarovati svojevrstno zunanjost svoje vasi kljub vsemu poljedelskemu napredku. Holandski kmet je prvi na svetu po bogastvu in kulturi, pa mu še na misel ne pride, da bi za meščansko obleko zamenjal svojo tradicionalno narodno nošo. In tako delajo vsi, ki se zavedajo sami sebe: Francozi in Poljaki, Čehi in Srbi. Edino pravilno! Nikakor ne bi smela splošna in tehnična izobrazba zatreti vsega izvirnega, kar je priklilo in zraslo iz narodne duše. **Nasprotno, ljudska duševnost mora postati izhodišče za novo nacionalno, vsem razredom dostopno kulturo.**

Delo ljudskih prosvetiteljev mora iti torej za tem, da dvignejo ljudsko samozavest, da se ne bo opičje posnemalo tujca in slepo kupovalo, kar je v tuji krošnji. Neprestano je treba ljudstvo opozarjati na lepote in zaklade, ki jih je Stvarnik položil samo v njegovo nrav in njegovo zemljo in so edinstveno in izključno njegovi. Korenito je treba pomesti iz duše zadnjega slovenskega človeka morečega in ponižujočega duha manjvrednosti, ki ustvarja hlapce, neznačajneže in odpadnike. Že davno je čas, da tudi kot celota izidemo iz otroških plenic in kot možje samozavestno z vero v sebe in svojo bodočnost pogledamo okrog sebe. Pred drugimi narodi se nam ni treba ničesar sramovati, razven lastne nezavednosti.

Nadaljnje, specijelno usmerjenje našega prosvetnega dela med slovenskim ljudstvom mora iti v smislu naše narodne države v **jugoslovanskem državnem pravcu.** Trije jugoslovanski bratje, zliti v eno državno telo, se moramo tudi kulturno bolj in bolj spoznavati, prežarjati in zbliževati. Spoznanje bo rodilo spoštovanje pred osobinami one kulture, ki si jo je vsak izmed bratov po dolgih in težkih bojih s stoletnimi sovražniki ustvaril in v kateri je izoblikoval svojo dušo. Iz spoštovanja pa se poraja ljubezen. Slovenci smo najbolj na zapad pomaknjena slovanska veja. Zato smo našim južnim bratom naravni posredovalci zapadne kulture, ki jo popolnoma očituje tudi naša lastna kultura. A nujno potrebno je, da ljudstvo neprestano seznanjamo s širšo domovino Jugoslavijo, z njenim prebivalstvom, z njeno zgodovino in njenimi lepotami. Tudi priprost naš človek naj spozna naš novi dom. Kulturne vrednote Srbov in Hrvatov naj postanejo tudi naša last, kakor iskreno želimo enakega uvaževanja slovenskih kulturnih dobrin pri Hrvatih in Srbih. Tako bomo skupno prispevali h kulturni rasti in napredku naše majke Jugoslavije.

Kdor pozna preteklost jugoslovanskih narodov, dobro ve, **da je v vseh stoletjih tvorila globoka verska zavest temelj ljudskega življenja. Metafizična večna vprašanja so neločljiva od jugoslovanske ljudske duševnosti.** Vsi veliki jugoslovanski narodni prosvetitelji, od sv. Save, Strossmayerja in Slomška dalje, ki so res črpali iz naroda in doprinesli kaj bistvenega k njegovi kulturi, so temeljili na religioznih osnovah.

Če je za vse Slovane značilen na živi krščanski veri sloneč etični realizem, velja to še v prav posebni meri za Slovence. Globoka slovenska domovinska ljubezen, zvestoba jeziku in šegam, vse to je vzklilo iz verskega čustvovanja. Odtod sledi za vse kulturno delovanje izobražene javnosti velevažno dejstvo: kdor ljubi svoj rod, teh temeljev ne bo ruval ne majal, ampak bo na njih zidal in jih poglabljal. Prava prosveta med narodom ne more in ne sme mimo onih etičnih in moralnih temeljev, ki ohranjajo optimizem in zdravje v narodu, ki odgovarjajo na njegova zadnja vprašanja, na njegov klic po Bogu, ki ohranjajo svetost družinskih vezi in spoštujejo avtoriteto, ki oznanjajo in vrše pravičnost in ljubezen. Blagor državi in družbi, kjer je v čislih Gospodovo ime in njegovi zakoni! —

To je nekaj naših misli za predstoječi prosvetni teden. Odlični kulturni delavci, ki bodo sodelovali, so poroštvo, da se bo še vse več in mnogo bolje storilo, kakor bi tukaj mogli izraziti. Le eno željo še gojimo: naj bi prosvetni teden, kakor sploh vse delo Prosv. zveze bilo prežeto **svežosti in mladosti.** Ludovik XIV. je mladi vojvodinji Burgonski sezidal lepo letno pristavo in jo dal krasno slikati. Mansart je po stenah in stropu upodobil vse bogove Olimpa. Kralj pa je slikarije zavrgel, češ, da so motivi vse preveč stari za nežno mladost princezinje. »Naslikajte podobe, ki bodo razširjale samo mladost.«

Prosvetna zveza stoji pred velikimi in težkimi nalogami. Da jim bo kos, naj zajame v svež tok življenja, vox temporis, vox Dei, — naj mu skuša vtisniti pečat krščanske kulture in naj si prizadeva za mladino, katere edine je bodočnost.

Španske volitve bodo 21. decembra

Vlada daje pomirljive izjave

Madrid, 18. okt. Oficijelno se naznaja, da bo kralj Alfonz podpisal 1. dec. dekret, po katerem se bodo volitve v parlament razpisale 21. decembra.

Ta novica se je seveda bliskovito razširila po vsej deželi in napravila izvrsten vtis. Tako trdi vladno časopisje, dočim opozicijonalni republikanski tisk meni, da je prepozno. Republikanci nadaljujejo svojo vehementno propagando za republiko po vsej deželi, dočim so vladni krogi prepričani, da bodo volitve dale veliko večino za monarhijo.

Vlada je tudi objavila komuniké, v katerem pravi, da se bo vprašanje valute, čeprav je resno, ugodno rešilo. Sicer ni izključeno, da bi se položaj mogel še poslabšati, vendar pa finančni minister upa, da bo lahko problem pezete rešil, ne da bi se špansko narodno gospodarstvo preveč pretreslo.

Publika, ki je v tem oziru vedno pesimistična, smatra to izjavo kot prazno olepševanje položaja, ki je zelo kritičen.

Glede prihodnje parlamentarne vlade prevladuje mnenje, da jo bo vodil že večkrat imenovani Alba, ki da bo reformiral ustavo v tem smislu, da bo krona samo reprezentativnega značaja.

Kar se tiče sedanje vlade, ki bo vodila volitve, izjavlja general Berenguer, da ne gre dajati nobene važnosti alarmantnim vestem, češ da je Španija na pragu revolucije. Vlada ima položaj trdno v rokah in armada je popolnoma na strani monarhije in režima. Edina resna točka je neopravičen padec pezete, ki ne more imeti nobenega drugega vzroka kakor v tendenčnih vesteh, obrekovanjih in neresnicah, ki jih elementi nereda pošiljajo v inozemstvo, da omajejo kredit lastni domovini.

Zaradi študentovskih nemirov je guverner v Barceloni, general Molla, zaprl ondotno vseučilišče.

Štrajk v Sevilli, Malagi in Murciji je prenehal.

Agrarna konferenca v Bukareštu

Med drugim gre za organizirano borbo proti sovjetskemu dumpingu

Bukarešt, 18. okt. as. Danes dopoldne se je pričela agrarna konferenca strokovnjakov južnovzhodnih in vzhodnih evropskih držav. Na konferenci so zastopane Bolgarija, Jugoslavija, Romunija, Madžarska, Češkoslovaška, Poljska, Latvija in Estonska. Konferenca se je razdelila na pet komisij, od katerih bo imela ena nalogo, organizirati stalno sodelovanje agrarnih držav, druga ureditev poljedelsko-gospodarskih kreditov, druge pa se bodo pečale z manj važnimi vprašanji.

Ob otvoritvi konference je govoril romunski poljedelski minister Madgearu, da je glavna naloga konference praktična in temeljita rešitev eksportnega vprašanja kakor tudi financiranje žitnih veleproducentov. Istotako je pričakovati, da bo konferenca odpravila nesporazumja, ki so do sedaj ovirala tozadevno skupno delo. Na drugi strani je važno, da se agrarne države vzhodne in južnovzhodne Evrope organizirajo za borbo proti sovjetskemu dumpingu.

Na predlog madžarskega delegata Nickla je bil nato izvoljen za predsednika konference romunski delegat Camerasescu, ki je podal obširno poročilo o vprašanju padca žitnih cen. Tudi zastopniki drugih delegacij so govorili v glavnem pozdravne besede. Madžarski poslanec Nickl poudarja važnost problemov mednarodnih poljedelsko-gospodarskih kreditov kakor tudi racionalizacije žitne proizvodnje. Konferenca mora in lahko doprinese konkretne rešitve teh vprašanj. Češkoslovaški delegat Kuncl, češki poslanik v Bukarešti, je izrazil upanje, da bo konferenca v interesu sodelujočih agrarnih držav doprinesla važne zaključke. Tudi jugoslovanski delegat Pilja je govoril v istem zmislu.

Izjava dr. Besednjaka

Rim, 18. okt. Listi registrirajo izjavo g. dr. Engelberta Besednjaka, priobčeno v 42. številki goriškega »Novega lista«, ki se glasi sledeče: »Nekateri časniki so priobčili vest, da se bo »Novi list« moral ustaviti, ker se njegov odgovorni urednik nahaja že več časa v Ženevi in ne kaže veselja za povratek. Na to izjavljam, da sem se mudil v inozemstvu z vednostjo in dovoljenjem centralne vlade in da sem zopet pri uredniškem delu. Pravni položaj ostalega uredniškega osebja se rešuje pri pristojnih oblastvih. Kar se tiče vrhpoljske žaloigre, odobravam povsem izjavo v zadnji številki »Novega lista«, odklanjajoč z vso odločnostjo in ostrostjo katerekoli nasilne metode političnega boja. Ljudje, ki so zakrivili umor v Vrhpolju, niso izvršili samo zločina na prizadeti družini, temveč so se hudo in težko pregrešili tudi nad našim ljudstvom, katerega mislijo reševati, a ga v resnici ženejo v katastrofo. »Novi list« ima slejkoprej za cilj, da pride med obema plemenoma do poštenega, na medsebojnem spoštovanju slonečega sporazuma in sodelovanja. Dr. E. Besednjak.«

Nasilna kolonizacija Jul. Benečije

Trst, 18. oktobra. z. **Po atentatu v Gorici so začeli Italijani zahtevati nasilno italijanizacijo Julijske Benečije. Zahtevajo, da se kolonizira 30.000 italijanskih podanikov okoli Trsta in v mestu samem. V to svrho naj se zgradijo nove tovarne. — Današnji »Piccolo« pa piše proti temu in pravi, da bi povzročilo to še večjo gospodarsko krizo, radi česar se že sedaj skoro vsak dan zapirajo tovarne.**

Akcija jug. advokatskih zbornic

Zagreb, 18. okt. p. Advokatska zbornica v Zagrebu, čim je zvedela za akcijo ljubljanske advokatske zbornice, se ji je takoj pridružila. Akcijo sta podvzeli do sedaj samo ljubljanska in sarajevska. Gotovo pa je, da jima bodo sledile tudi zbornice v Novem Sadu, Skoplju in Cetinju. Ljubljanska advokatska zbornica je zbrala bogat dokazilni materijal, ki je zelo porazen za fašistične branitelje in je tako težek, da ne bo mogel mednarodni advokatski forum odvrniti od sebe dolžnosti, da ne bi obsodil tako nezaslišano postopanje italijanskih advokatov.

Vprašanje konkordata

Belgrad, 18. okt. z. **Vprašanje konkordata med našo državo in Vatikanom je prišlo v končno fazo in se bodo tozadevni razgovori začeli že koncem tega meseca v Rimu.**

Poljedelska šola v Tolminu

Rim, 18. okt. Ministrski svet je sklenil, da se gimnazija v Tolminu zapre, na mesto nje pa otvori Poljedelska in gozdarska šola, ki odgovarja potrebam tega kraja.

Dunajska vremenska napoved. Nekoliko hladneje, toda brez bistvene spremembe vremena.

Madžarska odgovarja Flandinu

Gospodarska vojna napoved Češkoslovaški - ČSR bodo sledile druge države MA

Praga, 18. okt. d. Vaš dopisnik je zvedel na trgovinskem ministrstvu, da je Madžarska na predlog grofa Bethlena izdala drakonične naredbe o uvažanju inozemskih pridelkov. Češkoslovaška bi se radi tega ne vznemirjala, ko bi ena izmed sprejetih naredb ne bila direktno naperjena proti njenim gospodarskim interesom. Tako zahteva dotični dekret za gotove imenovane pridelke predhodno odobrenje za uvoz, izdano od madžarskega finančnega ministrstva. — Predpis velja za one države, ki nimajo trgovinskih pogodb z Madžarsko.

Na trgovinskem ministrstvu naglašajo, da izteče madžarsko-češkoslovaška trgovinska pogodba 15. decembra 1930. Na ta način bo Madžarska lahko češkoslovaške pridelke bojkotirala, ker jim bo lahko prepovedala prehod na svoje ozemlje.

Tukajšnji listi naglašajo, da je Madžarska hitro pokazala, kakšen je bil uspeh Flandinovega obiska v Budimpešti. Francoski minister si je naivno domišljeval, da bo mogel pridobiti za svojo evropsko gospodarsko zvezo tudi Madžare. Bethlen mu je odgovoril, da bo njegova država slejkoprej sledila nasvetom, ki jih dobiva od onstran Apeninov, in ki imajo namen onemogočiti ustanovitev evropske gospodar. zveze.

Budimpešta, 18. okt. d. Uradni list prinaša **danes ministrski dekret, ki podreja uvoz gotovih** v dekretu navedenih pridelkov predhodnemu odobrenju finančnega ministra.

Uradni list nadalje objavlja dekret, s katerim se sploh prepoveduje uvažanje lanu na Madžarsko. Očividno je naredba naperjena proti sovjetom in Romuniji.

Budimpešta, 18. okt. f. »Az Ujszag« komentira novo trgovinsko politiko Madžarske in švari vlado, **češ, da samo množi število sovražnikov. Čas bi bil**, trdi list, **da bi Bethlenova vlada izginila, ker je priklicala toliko gorja nad deželo.**

Pariz, 18. okt. as. »Le Temps« se bavi z dekreti madžarske vlade, s katerimi bo za gotove države nemogoče uvažati svoje pridelke na Madžarsko. Oficijozno glasilo francoske vlade pristavlja, **da ni dvoma, da hoče Madžarska z novimi dekreti najbolj udariti Češkoslovaško** in skupino držav male antante.

V političnih krogih se je opazilo, da je nepričakovani nastop madžarske vlade takoj po obisku ministra Flandina napravil zelo neugoden utis.

Bukarešta, 18. okt. d. Časnikarji, katere je danes sprejel francoski trgovinski minister Flandin, ki se nahaja na poučnem potovanju po srednji in vzhodni Evropi, so g. Flandinu stavili vprašanje, kaj on misli o naredbah madžarske vlade. Flandin je odgovoril, **da mu o omenjenih dekretih ni ničesar znanega, da mu jih madžarski ministrski predsednik tudi ni omenil, ko ga je obiskal pred nekoliko dnevi.** Flandin smatra, da so to čisto notranje zadeve madžarske vlade, v katere se noče vmešavati. Francija bo z veseljem sprejela za uresničitev svojega načrta vsako sodelovanje, ki bo iskreno, naj pride od katerekoli strani.

Bojkot ruskega žita

Pariz, 18. okt. AA. V imenu stalnega urada mednarodnega sporazuma proti tretji internacionali je predsednik urada objavil sledeče sporočilo:

Medtem ko sovjetska vlada še nadalje preganja vse verolzpovedi in ruši svobodo vesti, je napravila zdaj še drugi zločin nad svojim narodom. V vsej Rusiji prebivalstvo gladuje in se še dalje uvajajo izkaznice za kruh, medtem ko kruha nikjer ni in moke ni nikjer dobiti. Ruski narod gladuje ter je siromašen, medtem ko cene kruha stalno rastejo. Vlada diktira strašne kazni kmetom, ki nočejo oddati svoje moke vladi. Po denuncijacijah politične policije GPU je bilo obloženih 48 kmetov, češ, da sabotirajo vladne odredbe. Bili so ustreljeni brez razprav. To je strašen zločin, ki ga hoče sovjetska vlada maskirati z raznimi izgovori. Ista sovjetska vlada izvaža v tem času dva milijona ton pšenice. Dela to v času, ko je povsod v državah, kamor ga uvaža, dovolj žita, v Evropi kakor v Ameriki. Žito, ki ga sovjetska vlada izvaža, je ukradeno gladnemu ruskemu narodu. Sovjetska vlada hoče s tem izzvati katastrofalen padec cen pšenice in povzročiti na ta način svetovno poljedelsko krizo. Slotine ladij, natovorjenih s pšenico, zapušča ali je zapustilo ruske obale ter vozi proti svetovnim lukam.

Nastopite proti nameri sovjetske vlade in jo bojkotirajte! Bojkot tistim, ki kupujejo in prodajajo to pšenico, bojkot tistim, ki se z njo hranijo!

Misijonska nedelja

Po želji sv. očeta je posvečena 3. nedelja meseca oktobra misijonskemu pokretu. Po vseh katoliških cerkvah sveta naj dušni pastirji razlagajo vernikom pomen in potrebe misijonskega dela. Opravljajo naj se v cerkvah skupne molitve in vsi verniki nad 12 let stari naj pristopijo v veliko vesoljno misijonsko armado, v Družbo za širjenje vere.

Leta 1929. je zbrala DSV po vseh katoliških deželah 67 milijonov lir (leta 1927. 49 milijonov, leta 1928. 55 milijonov), navidezno velika vsota, toda to krije komaj 10 odstotkov misijonskih potreb.

Predvsem gre za misijonsko osobje in za misijonske stavbe ter ustanove. Že iz bistva misijonskega dela je jasno, da pogani, katere hočejo misijonarji izpreobrniti, ne prispevajo ničesar k vzdrževanju misijonskega aparata; torej morajo sredstva priti od drugod.

Vse misijonsko osobje šteje približno 170.000 oseb. Poleg misijonskih duhovnikov, bratov in sester deluje namreč nad 100.000 najetih katehistov domačinov, ki morajo biti vsi plačani. So pa misijoni večinoma v deželah z najvišjo valuto: V Indiji, Britanski, Afriki, Oceaniji je povečini angleški funt v veljavi, v Kini, na Japonskem ameriški dolar, v Indoneziji holandski goldinar. Če računamo samo 500 letnih dinarjev na osebo, znaša to že 85 milijonov dinarjev. Pri tem še nismo računali potnih stroškov! Leto za letom gre najmanj 300—400 misijonarjev iz Evrope v Afriko, Indijo, Oceanijo, na Kitajsko; iz mnogih delov Afrike in Azije se morajo misijonarji vračati vsaj vsakih 10 let v Evropo, če si hočejo ohraniti dragoceno zdravje.

Toda stroški se podesetorijo z ozirom na potrebo novih stavb, naselbin, cerkva, kapelic, bolnišnic, šol. Vseh misijonskih postaj štejemo zdaj približno 47.000, cerkev in kapelic je približno 46.000. Toda izmed teh je komaj 2000 takih, ki bi dale prostora za 1000 vernikov; okrog 4500 jih zadostuje za 500—1000 ljudi, nad 35.000 je takih, da komaj 100—500 vernikov najde prostora v njih. Pogostoma so to samo barake, zbite iz neotesanih desk, pokrite s slamo in s palmovim vejevjem! Kako so revne v primeri z razkošnimi 100 letnimi templji Indije, Birme, Siama, Japonske in Kitajske dežele! Treba je čitati presunljive prošnje iz Gvinejske obali, Kameruna in Konga za pomoč! Množice so začele zdaj oblegati misijonske postaje, cerkvice so prenapolnjene, a s čim zidati novih, večjih svetišč!

Po vseh misijonskih pokrajinah se bolj in bolj javlja potreba po novih semeniščih, dijaških zavodih za domačine! Doslej štejemo približno 35.000 šol, 260 malih in 110 večjih semenišč!

Kaj šele karitativno delo! Od nekdaj je bila častna naloga katoliške cerkve, da je objela v brezmejni krščanski ljubezni predvsem najbolj zapuščene člane človeške družbe, otroke, starce, bolnike! Veličastno, vprav gigantsko je to delo! 300.000 bolnikov se nahaja v misijonskih bolnišnicah, 15.000 gobovih v posebnih zavetiščih za gobave, 80.000 sirot v sirotišnicah, 11 milijonov bednih in bolnih dobiva zdravil v misijonskih lekarnah! Vse to brezplačno, brez katerekoli odškodnine.

Oglejmo si poseben slučaj. Škofija Ranči v severni Indiji, kjer sta delovala doslej naša misijonarja Mesarič in Vizjak, meri 100.000 kvadratnih kilometrov in šteje med 5 milijoni prebivalcev 200 tisoč katoličanov. Zaposlenih je bilo okrog 3000 ljudi (misijonarjev, bratov, sester, katehistov), misijonskih postaj je 39, cerkva 32, kapelic 819, dve semenišči (48 gojencev), 601 šola s 18.000 učenci, 32 lekarn in 4 sirotišnice. Za ves ta aparat in njegovo vzdrževanje, za nove zgradbe, ki so dnevno potrebne, je mogla Propaganda dati samo 440.000 lir! V Indiji je življenje drago, samo vzdrževanje osobja zahteva več kot podarjeno vsoto.

Pomislimo pa, da je nastalo pravcato tekmovanje med boljševizmom in krščanstvom za pridobivanje velikih mas Indije in Kine! **Od našega truda**, od naših podpor je mnogo odvisno, kako bodo misijonarji v tem velikem boju napredovali in zmagovali.

Številke nam kažejo, kako so prispevale posamezne dežele v zadnjem letu za DSV

Združene države Amerike 80 milijonov Din, na osebo 5 Din; Francija 23 milijonov Din, na osebo 0.55 Din; Italija 18 milijonov Din, na osebo 0.45 Din; Kanada 10 milijonov Din, na osebo 4 Din; Belgija 9 milijonov Din, na osebo 1.30 Din; Holandija 6.9 milijonov Din, na osebo 3 Din; Poljska 4 milijone Din, na osebo 0.20 Din; Irska 4 milijone Din, na osebo 1.30 Din; Anglija 3 milijone Din, na osebo 1.50 Din; Jugoslavija 310.000 Din, na osebo 0.07 Din.

Želja sv. očeta je, da bi vsi verniki vstopili v DSV! V Jugoslaviji je vpisanih komaj 30.000 do 40.000 vernikov, izmed teh 25.000—30.000 Slovencev.

Pomnimo: Karkoli bomo storili za širjenje kraljestva božjega na zemlji, bo nam Bog stotero povrnil že na tem svetu. Blagoslovljeni narodi, ki gorijo za kraljestvo Kristusa Kralja.

Revolucija v Braziliji

Pariz, 18. okt. AA. Iz Buenos Airesa poročajo, da je nadškof iz Porta Allegra brzojavil državnemu tajniku Vatikana, da revolucija v Braziliji ni komunističnega, ampak izključno političnega značaja in da ima namen vzpostavo svobode in ustavnih pravic, pri čemer spoštuje pravice prebivalstva, posebno pa duhovništva.

Newyork, 18. okt. as. Brazilijanska vlada objavlja, da je odklonila od revolucionarnega generala Costa stavljeni predlog za premirje prav energično in da se sploh noče spuščati v pogajanja z vstaši. V Newyorku so se razširile nekatere podrobnosti iz velike bitke za mesto Icarare, kjer so revolucionarji doživeli, po obvestilih brazilijanske vlade seveda, težak poraz.

Veselo razpoloženje

v nemškem parlamentu — Socialisti predlagajo zaupnico vladi — narodni socialisti zapuste parlament

Berlin, 18. okt. as. Današnja seja nemškega državnega zbora je potekla dopoldne v prav veselem razpoloženju. Nacionalistični poslanec Frick je izjavil, da predlaga njegova stranka tri nezaupnice, in sicer proti zunanjemu ministru dr. Curtiusu, ker je na ženevski konferenci nastopal brez ozira na izid parlamentarnih volitev, nadalje proti dr. Groenerju zaradi njegovega nasprotstva proti armadi, in proti notranjemu ministru dr. Wirthu radi njegovega marksističnega prijateljstva. Tudi nemški nacionalci so predlagali tri nezaupnice. Komunisti in narodni socialisti pa so predlagali nezaupnico celokupni vladi. **Da se izognejo debati o teh mnogoštevilnih predlogih za nezaupnico, so socialni demokrati predlagali, da naj državni zbor izrazi vladi svojo zaupnico, opusti razpravljanje o vloženih predlogih za nezaupnico ter naj preide na dnevni red.**

Popoldne se je vršilo nadaljevanje razprave o vladinem programu. Narodni socialisti so poslancu Högnerju, ki je imel svoj prvi govor v parlamentu, očitali, da je prekršil besedo, ki jo je dal leta 1923 policiji. Socialno demokratski poslanec in bivši notranji minister Severing je prisilil podpredsednika, da je nastopil proti narodnim socialistom. Na hude grožnje s strani narodnih socialistov pa se je ta demonstrativno dvignil s sedeža ter, korakajoč po hodniku sredi narodnosocialističnih sedežev, zapustil sejno dvorano. Skupina narodnih socialistov mu je sledila, nakar je zapustilo dvorano tudi nekaj socialnih demokratov, ker so se bali, da ne bi prišlo do konflikta. Na hodniku zunaj je nastalo besno prerekanje in šele intervenciji zbornega predsednika Locheja se je posrečilo, da so se razburjeni duhovi pomirili.

Zanimiv je bil tudi prizor, ko so komunistični poslanci zahtevali, da naj se neka komunistična poslanka, ki jo je včeraj policija aretirala, ko je branila stavkujoče delavce pred aretacijo, izpusti na svobodo. Njihov predlog je bil sprejet.

Predlogi Hitlerjevcev

Pariz, 18. okt. AA. Iz Berlina poročajo, da so hitlerjevci predložili parlamentu resolucijo, v kateri zahtevajo, da naj bo nemško prebivalstvo, ki je pod suvereniteto katerekoli tuje države, kjer so Nemci, kakor na pr. v Avstriji ali na Češkoslovaškem, zastopano v nemškem državnem zboru.

Berlin, 18. okt. AA. **Po poročilu lista »8 Uhr Abendblatt« poroča, da je glavni finančnik Hitlerjeve stranke »gospod z doornskega gradu«, to je bivši cesar.**

Vedno večja večina nemške vlade

Berlin, 18. okt. as. V nadaljevanju razprave v državnem zboru je prišlo do ostrih napadov na ministra Grönerja, ki se ni mogel udeležiti seje zaradi uradnih poslov. Nemški nacionalec **Schmidt** je zahteval, da minister Gröner odstopi in se je izrazil ironično o prisegi vlade na tako labilno stvar, kakor je današnja ustava. Višek napadov je bil govor poslanca **Oldenburg-Januschan**, starega vzhodno pruskega konservativca, ki je govoril o dogodkih, ki so bili v zvezi z lipskim procesom, in jih je spravil v zvezo z državnim predsednikom Hindenburgom. Med govorom je nastal kraval na desnici in levici. Čeprav je bila vlada sklenila, ne več oglasiti se v tej razpravi, se je vendar dvignil ponovno državni kancler dr. Brüning in odgovoril. Brüning je izjavil, da je bil primoran odgovoriti Oldenburgu, ker je spravil v razpravo osebnost državnega predsednika. Brüningov govor je bil sprejet z velikim navdušenjem.

Pri glasovanju za predlog glede dolgov je vlada dobila še več glasov, kakor je pričakovala, in sicer 325 napram 237 glasovom opozicije. Proti so glasovali narodni socialisti, komunisti, nemški nacionalci in člani državne ljudske stranke. Centrumov predlog, da naj se vsi predlogi za nezaupnico izročijo v pretres posebnemu odseku, je bil sprejet s 339 proti 220 glasovom opozicije. Končno je bil zavrnjen tudi predlog o reviziji Youngovega načrta s 322 proti 230 glasovom narodnih socialistov in komunistov. Na koncu seje je bilo glasovanje o predlogu, naj zbornica preide mimo predlogov o nezaupnici na dnevni red. Za predlog je glasovalo 318, proti pa 236 poslancev. Za 12 ponoči je sklicana nova seja, in sicer bo na dnevnem redu tretje čitanje zakona o amnestiji.

Francija odklanja Brüningov govor

Pariz, 18. okt. Govor državnega kanclerja Brüninga v Reichstagu, v katerem je dejal, da je nemška mladež razburjena, ker se oni paragrafi verzajske pogodbe, ki govorijo v prilog Nemčiji, ne spoštujejo — nadalje, da se beseda, dana siloma razoroženi Nemčiji, da se bodo tudi druge države razorožile, medtem pa vidimo, da se neke države, ne ozirajoč se na sklenjene pakte, oborožujejo v toliki meri, da je ogrožen svetovni mir — ta govor je francoska javnost sprejela večinoma z veliko nejevoljo. Kanclerjevo zagotovilo, da bo Nemčija zasledovala svoje zunanje in notranjepolitične cilje po poti miru, to je, da bo nadaljevala politiko v smislu lokarnskega pakta, francoskih politikov ni veliko potolažilo.

Dočim se nekaj levičarskih listov o kanclerjevem govoru izraža simpatično, smatra večina francoskega tiska kanclerjev govor kot opasen za bodoče odnošaje med Francijo in Nemčijo. Razume se, da desničarski listi prav posebno podčrtujejo oni del kanclerjevega govora, v katerem Brüning z ozirom na nerazorožitev gotovih velesil opravičuje potrebo, da se v mejah mirovnih pogodb moč državne brambe poveča, češ, da je sedanji položaj, ko se **razne države čedaljebolj oborožujejo, nevzdržljiv**, pa je zato tudi Nemčija prisiljena misliti na svojo varnost, če se svetovni mir ogroža. Ta pasus kanclerjevega govora se tu smatra v resnici opasen za Francijo kakor za svetovni mir. Večina francoskih listov meni, da kanclerjev govor ni bil sploh ničesar drugega ko veriga koncesij nacionalistom. Vprašujejo se nadalje, kakšen smisel da imajo Brüningove besede, **da se mora Nemčiji dovoliti materijelna in moralna enakopravnost.** To pač ne more pomeniti nič drugega, kakor da Nemčija zahteva popolno osvoboditev od vojne odškodnine in vzpostavitev nemške armade.

Nekaj posebnega pa je, da medtem, ko večina francoskega naroda govor nemškega državnega kanclerja zavrača, edini Gustav Hervé nadaljuje svoje senzačne članke, v katerih zagovarja revizijo verzajske mirovne pogodbe. Poročali smo že, da se zavzema za to, da bi se vojna odškodnina Nemčiji popolnoma brisala, ako bi Z. D. S. A. privolile v črtanje zavezniških dolgov; nadalje naj se dovoli Anschluss, naj se vrneta Nemčiji Togo in Kamerun in naj se ji dovoli armada v gotovem razmerju do francoske.

Mnenje g. Hervéja pa je popolnoma osamljeno in se ne jemlje resno. Se pa zelo obsoja, ker daje pogum nemškim nacionalistom in tako povečuje napetost med Francijo in Nemčijo, namesto da bi služilo miru, kakor g. Hervé misli. Tudi je večina francoskega javnega mnenja zelo nejevoljna z mnogimi drugimi levičarskimi politiki, o katerih se zdi da tudi nekoliko koketirajo z mislijo revizije verzajske pogodbe, meneč, da bi se dala Nemčija potolažiti in pomiriti na račun Poljske, ki naj po mnenju gotovih svobodomiselnih politikov na vsak način postane žrtev, s pomočjo katere bi se nemška in francoska republika spravili. Ta misel, ki bi pomenila grdo izdajstvo nad Poljsko, to edino in najjačjo barijero, ki ščiti zapad pred boljševiško Rusijo, se od ogromne večine francoskega naroda z največjim ogorčenjem obsoja. Poljska, ki se je tolikokrat žrtvovala za Francijo, ne sme biti žrtvovana.

Tudi Ameriko skrbi brezposelnost

Newyork, 18. okt. as. Predsednik Hoover je izdal na javnost proglas, v katerem poziva prebivalstvo Združenih držav k sodelovanju pri pobijanju naraščajoče brezposelnosti. »Naloga naroda je,« pravi Hoover v proglasu, »staviti vse svoje moči na razpolago, da reši mnogoštevilne zapuščene reveže pred lakoto in mrazom.« Istočasno objavlja, da je vlada izvolila odbor šestih članov kabineta, ki naj skupno s posameznimi državami kakor tudi z zastopniki industrije izdela program za iskanje delovnih prilik za časa dolgih zimskih mesecev.

Izgleda, da so se tudi ameriška mesta v zadnjem času zelo pobrigala, da kolikor mogoče omilijo brezposelnost. Tako je na pr. velika banka v Newyorku določila vsoto 150.000 dolarjev za podporo brezposelnih delavcev, magistrat pa se je odločil, začeti z raznimi prometno-gradbenimi deli v skupni vrednosti 1 milijona dolarjev, v glavnem samo zaradi tega, da da tisočim brezposelnim dela. Mesto Chicago, kamor se v zimskih mesecih zatekajo vsako leto tisoči in tisoči brezposelnih ljudi, je tudi določilo vsoto 1,400.000 dolarjev za podporo brezposelnim.

Teman dan na Wall Streetu

Newyork, 18. okt. p. Včeraj je bil na Wall Streetu najbolj teman dan v tem letu. Prodanih je bilo okoli 2,600.000 delnic. Vsi industrijski papirji so padli za 15 do 20 odstotkov. Srednje izgube akcij znašajo 8.16%. Celo železniške delnice, ki so bile doslej netangirane, so postale žrtev baisse. Interesantno pa je, da je bila zadnje dni na evropskih borzah čvrsta tendenca, in so papirji stali čvrsto.

Velik poraz socialistov v avstrijski armadi

Dunaj, 18. okt. V vseh edinicah avstrijske zvezne armade so se izvršile volitve zaupnikov. Socialisti, ki so bili pri teh volitvah leta 1923. dobili skoro vse glasove, to je nad 13.000, dočim je »Nepolitična zveza armade« dobila samo nekaj nad 1000 glasov, so topot bili katastrofalno poraženi. Nepolitična zveza je namreč dobila 15.000 glasov, dočim so socialisti dobili komaj 600. Te volitve so zelo simptomatične in splošno se meni, da predoznanjujejo poraz socialne demokracije pri predstoječih volitvah v parlament.

Sprava zaradi Malte?

Cittá del Vaticano, 18. okt. Sveti oče je sprejel gospoda Dunica, vršilca poslov britanskega poslaništva pri sveti Stolici. Ta avdijenca se spravlja v zvezo z namero, da se med Vatikanom in angleško vlado obnove pogajanja glede malteškega vprašanja.

D X. poleti v Ameriko

Friedrichshafen, 18. okt. as. Veliko letalo »Do X« bo v najkrajšem času poletelo v Ameriko. Pred svojim prekooceanskim poletom bo letel »Do X« v Amsterdam in v Lisbono. Moštvo zrakoplova in poveljnik Christiansen so že v službi na letalu. Polet v Ameriko je odvisen samo od vremena.

Zračna zveza Berlin—Tokio

Berlin, 18. okt. AA. Vlada je sprejela načrt o zračni zvezi med Berlinom in Tokijem. Nemška letala bodo vzdrževala promet do Bagdada, angleška iz Bagdada do Hongkonga, Japonska pa iz Hongkonga do Tokia.

Dragoceno odkritje

Daguestan, 18. okt. AA. Tu so odkrili vrelec, ki so v njem ugotovili 17 miligramov joda v litru vode. Po dosedanjih proračunih bodo tu pridobivali letno do 250 ton joda.

15 letnica obrambe Belgrada

Belgrad, 18. okt. m. Jutri se bo izvršila v Belgradu na svečan način proslava 15 letnice obrambe Belgrada med svetovno vojno. V dvorani novega vseučilišča se vrši komemoracija za padlimi junaki, nato se bo formiral sprevod po mestu. Ob tej priliki se bodo vršile tudi razne druge prireditve. Belgrad je danes ves v svečanem razpoloženju in bo ta svečanost ena največjih v zadnjem času.

Prestave srednješol. profesorjev

Belgrad, 18. okt. AA. Na predlog ministra za prosveto in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta so premeščeni po potrebi službe: dr. Kajetan Gantar, suplent gimnazije v Novem mestu I-9 na gimnazijo v Celju; Ivan Zobec, profesor v Novem mestu v I-7 na gimnazijo v Murski Soboti; Franc Stancar, suplent v Kočevju, na gimnazijo v Novem mestu.

Pozdravni večer g. polkovnika Švabiča

Snoči se je vršil v prostorih Aero-kluba pozdravni večer g. polkovniku Švabiču. Prisostvovali so zastopniki raznih ljubljanskih organizacij, med njimi dvorna dama ga. F. Tavčarjeva, g. kapetan Vizjak, ravnatelj dr. Zarnik in dr. Govornikom, ki so poudarjali zasluge g. polkovnika za rešitev Ljubljane pred prodiranjem italijanske armade, se je isti zahvalil za prisrčen sprejem. Naglasil je predvsem veliko potrebo razvoja letalstva, ki naj igra v bodočnosti vodilno vlogo v državni obrambi. Sestanek so navzoči zaključili z vzklikom Nj. V. kralju.

30 prič zaslišanih

Ljubljana, 18. oktobra.

Danes čez dan je ljubljanska policija zaslišala zaradi umora Gvoždena Panteliča nad 30 oseb. Uspeh je bil ta, da je policija dobila natančen opis vseh treh napadalcev. Tudi je ugotovljena že smer, po kateri bo policija iskala nadaljnje sledove za zločinci in ta smer vodi proti jugu. Ugotovljeno je tudi to, da pri napadu ni sodeloval noben Slovenec iz Ljubljane, pač pa en Slovenec iz nekega drugega mesta. Na vsak način bodo k preiskovanju tega zločina pritegnjene še druge policije. Upati pa je, da bo zločin kmalu pojasnjen.

Pogreb.

Truplo pokojnega Gvoždena Panteliča prepeljejo jutri, v nedeljo, ob 3 popoldne iz mrtvašnice pri sv. Krištofu na kolodvor. Sprevod pojde po Dunajski cesti, Tavčarjevi ulici, Miklošičevi cesti na kolodvor, kjer polože pri pošti krsto v vagon. Truplo prepeljejo z osebnim vlakom ob 6 v Belgrad.

Hmelj

Žatec, 18. okt. as. Razpoloženje na hmeljskem trgu nespremenjeno mirno. Nakupovalo se je po 350—600 Kč za 50 kg, ekskluzivno 2% promet nega davka.